

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

TORNADA DE LA COMISSIÓ MUNICIPAL

—Bueno, ¿qué heu fet á Madrid?

—Una pila de cosas, pero sobre tot un compte de fondas, restaurants, cotxes y refrescos, que verdaderament fa honor á Barcelona.

CRÓNICA

MARIUCHA

V ELS'HI aquí la nova filla de 'n Pérez Galdós, de aquest pare potent qu' en son maridatge ab la Literatura, tantas n' ha posat al mon, y totas tan estimadas y consideradas y per tot arreu tan ben rebudas. *Mariucha* está destinada á lluhir entre las més hermosas.

No crech que arribi á fer tronar y ploure com la seva germana anterior, la famosa *Electra*, que á penas lliansada á la pendent de las taulas fins va tornar un ministeri, electricisant al poble, mentres feya posar pell de gallina al clericalisme; *Mariucha* es més modosa, més seria, no es tant de *rompe y rasga*, y no obstant pica fondo tant ó més que la mateixa *Electra*.

Té ademés una gran qualitat: la de haver vingut á temps, en aquesta Espanya ronsaguera, que no acaba may de saberse despendre de la closca de la rancia tradició que la té opresa, pera volar lliurement pels amples y lluminosos espays de la vida moderna. *Mariucha* li infundeix una forsa, l'única que la pot valer: la voluntat; y li marca un camí, l'únich que pot seguir: la perseverancia en el treball.

Hem de felicitar ans que tot als admiradors y amichs de 'n Pérez Galdós aquí residents, que, mesos enrera, enviaren un carinyós missatge al pare de *Mariucha*, incitantlo á fer entrar al mon, per Barcelona, á la seva estimada filla. Com si tingués sin coneixement de las condicions especials del seu caràcter ab un instint meravellós endavinaren qu' en lloch millor qu' en la capital de aquesta terra feynera, emprendora y progressiva, podria caure de peus l'última filla del insigne escriptor. En altres llochs potser, de primer moment, l'haurían vista ab extranyesa y fins ab certa antipatia, com una pertorbadora de la empresida inercia en que s' están consumint fa sigles... Aquí, en cambi, ha nascut en un ambient tan propici, qu' enrobustida y forta, pot anar, desd' ara, per tot arreu, á imposar las sevas conviccions. Porta l' alé de tot un poble identificat ab ella. Si no l' arriban á comprendre, si no la reben bé y no l' aplaudeixen com ella 's mereix, tindrán rahó 'ls que dihen que hi ha dugas Espanyas, redimida l' una; l' altra incapás de tota redempció.

Mariucha havia de naixer á Barcelona, puig té l'ánima catalana.

L' acte primer presenta un quadro d' exposició tan just, tan ben encaixat y arrodonit, com potser no 'n tingui un altre l' seu autor.

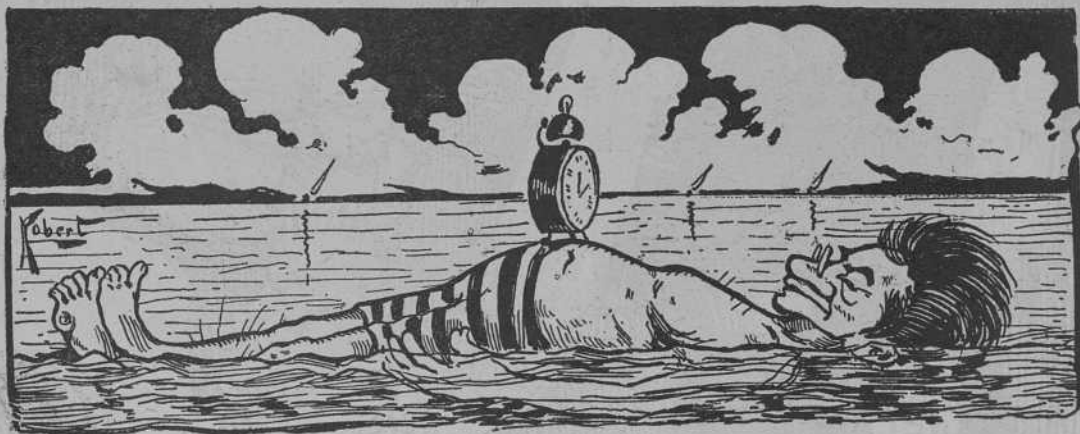
L' espectacle de aquella familia aristocrática arruinada que ha anat á buscar un refugi en un recó de mon, en un palau destartalat, que un día signé seu, explotant el carinyo de una pobra dona que havia estat al seu servey, es d' aquells que atrauen y conmovhen. ¡Quina seguretat en la pintura dels personatjes! El Marqués de Alto-Rey empenyat en viure á lo gran senyor, y enviant cartas á tort y á dret demanant diners; la seva esposa, entregant al rector perque 'ls emplehi en caritats y en fer un nou manto á la Verge, 'ls peüts recursos que li envia una parenta: tots dos esperant que 'ls plugi del cel la fortuna que han perduto... Cessáreo, el fill, buscant una posició en els tráfechs de la política, ó tal vegada en la realisació de una boda ventajosa... Unicament *Mariucha* s' insinúa tal com es, franca, oberta, previsor, plena de simpatía pel poble que treballa, pels comparets que plens de afany acuden al mercat, á deixarhi lo que 'ls sobra per adquirir lo que necessitan...

Y á son entorn ¡quin bellageig de personatjes vius, reals, bosquejats tots ells ab pols ferm y segur! El capellá D. Rafael, verdader ministre de una religió consoladora, modelo en el seu género; l' enricit Corral, que ostenta per tot día grossos diamants en el pitral de la camisa, presumint cassar á *Mariucha*, com qui cassa á una alosa ab mirallets; la viuda americana que aspira á rendir ab els seus milións al hereu dels blasons de Alto-Rey, l' arcaldesa, vanidosa y cursi, y com una aparició León, el carboner, que parla ab finura y correcció com el senyors de l' aristocracia, y que si de moment, sembla un tipo novelesch, després, una vegada s' haurá donat á conéixer y haurá explicat la seva vida, 's convertirá en el motor de l' obra... ¡quin conjunt més admirable de vida y realitat!... ¡Quántas cosas no diu y deixa endavinar aquesta magistral exposició de l' obra!

Y no obstant, el públich estava fret: no preveya lo que havia de venir: no endavinava encare tot lo que aquest primer acte prometia.

Ben prompte ho va veure y va ficarse en el drama, desde l' acte segon, tant bon punt el carboner, tra-

HOME PREVINGUT...

—No fos cas que m' hi adormís y al despertarme 'm trobés en el seno d' una ballena...

IDILI CAMPESTRE

yentse la màscara de polsím de carbó, imprimeix un impuls soberá á la voluntat de *Mariucha*, la qual se despulla de son rich trajo per emprendre una nova via de salvació. Son dos ànimas bessonas que s' han trobat y al xocar s' uneixen per sempre més.

Aquest acte es molt teatral, tal vegada una mica massa; pero te una forsa interna avassalladora, y 's fa seu al espectador.

Ab el tercer ve'yém á *Mariucha*, elevantse al descendir de son quimérich nivell aristocrátich, pera convertirse en una tendera, en una negocianta, pera sostenir decorosament á la seva familia. Hermosa poesia forjada ab la prosa del negoci. Sols el geni pot tenir aquestas revelacions y donarlas'hi vida, tal com ho fa l' autor de *Mariucha*.

Mes tot el castell de las ilusions de l' abnegada nena 's desmorona ab estrépit, ab la rebuda del telegrama anunciant la boda de Cessáreo ab l' americana Teodolinda. Ja la familia tornarà á tenir riquesa y prestigi, ja s' han acabat els apuros: ja podrà entregarse de nou á la imprevisió y al despilfarro. No importa que la fortuna de l' americana tingui un origen vergonyós: el diner no put... y l' diner es el rey del mon.

Pero *Mariucha* 's salvará. No logra persuadir als seus; pero ella está convensuda, y portará endavant el seu convenciment, mal tingui de separarse de sos pares.

Els brassos de León la rebrán: sos cors esbategarán al unísson: sas ànimas se confondrán en una sola ansia, la de crear una familia nova, conformada ab la manera de ser de un poble que aspira á regenerarse per medi del treball.

Grans contrarietats els esperan. May sos pares perdonarán á la nena aquesta especie de abdicació del seu rango. Son germá, convertit, per obra de son matrimoni en el senyor feudal, en el cacich de la provincia, arribará fins á la villanía de remoure un olvidat procés, per perdre á León, empleant al efecte tota la malvada influencia de que disfruta. León espera 'l cop ab estoicismo, més fort, més confiat que may, pera possehir l' amor de *Mariucha*.

En un moment d' exasperació Cessáreo tracta de assessorarlo: ell sens més que creuharse de brassos el desarma. Situació conmovedora y plena de grandiositat, que revela el geni del dramaturg!

¿Buscant un niu?

D' igual manera 's posa de relleu l' seu talent, ab la protecció decidida que l' bon sacerdot dispensa á l' amorosa y alentada parella. D. Rafael al amparar á *Mariucha* endolceix la violéncia de la santa y justificada rebeldia de una filla que se separa de sos pares. Aquell capellá obra com un verdader ministre de Deu. Tal vegada, al casar á León y *Mariucha* 's guanyará un cástich dels seus superiors; pero haurá practicat un'

obra que porta l' seu premi en la satisfacció de l' honrada conciencia; una obra de verdadera religiositat, humana y divina al mateix temps.

Mariucha es un drama simbólich, pero de un simbolisme clar, transparent, sempre conformat ab la vida y ab la realitat; l' únich que 's pot admetre en el teatro.

El pensament y l' sentiment apareixen units en ell, més que units, fosos, formant un tot indestructible.

Y agent y forsa soberana de aquesta fusió perfecta es la forma literaria de l' obra. No 'n tenia prou en Pérez Galdós ab haverla concebuda tan hermosa; no 'n tenia prou ab haverla desarrollada ab aquella habilitat sorprenent que sols posseixen els mestres de l' escena; no 'n tenia prou ab pintar personatjes y ab crear situacions, si aquells fermes y segurs, las últimas de un efecte sugestiu; li era precís vestirho ab las galas de un llenguatge incomparable.

El diálech de *Mariucha*, viu, vibrant, essencialment modern exhala l' perfum de un casticismo deliciós: es, senzillament, clássich.

En aquest concepte, aquesta obra senyala també camins de vida nova á la llengua castellana.

P. DEL O.

NOCTURN

La blanca lluna es mon amor,
es mon amor la lluna blanca.
¡Que n' es de bell son resplandor!
¡Qu' es dols el bés de m' estimada!

Ella somriu joyosament
ab un somris qu' alegra l' ànima,

EQUÍVOCH

—Senyor mestre, aquest dematí no hi pogut venir perquè 'l papa està malalt.

—¡Cóm malalt!... ¡Mort, noy, mort!... ¿Que no llegiu el diari á casa teva?

mentres fruhint la nit placent
á mon entorn tot dorm, tot calla...

Ella tant sols ab sa claror
brilla en la nit que m' aclapara;
brilla en la nit que porto al cor
buyt d' ilusions y d' esperansas.

Per consolar mon pobre esprit
ab sa llum pura y argentada,
la Lluna escriu, en lo Infinit,
himnes d' amor sense paraulas.

Que n' es d' excelsa la remor
de las cansóns de m' estimada!
La blanca lluna es mon amor,
es mon amor la lluna blanca!

JOAN OLIVA BRIDGMAN

PROFECÍA COMPLERTA

Era l' etern *estribillo* del jefe de l' oficina telefónica:

—¡Ah, Martínez!... (En Martínez es el seu secretari.) ¡Ah, Martínez, el día en que 's trobi el teléfono sense fils!... ¡Quina victoria per la ciencia! ¡Quín día més hermós pel servey telefónich!...

Cada vegada que deya aixó, 'l secretari se 'l mira va somrihent, y balancejant el cap murmurava:

—¡Fantasías!... ¡Somnis!... ¡Ilusions... telefónicas!...

¡El teléfono sense fils!... Massa sab vosté que aixó es impossible. —

Ja hi eran.

—¡Impossible! ¿Per qué?... ¿Ignora vosté que al progrés no hi ha qui li marqui límits y que no hi ha ningú que pugui dirli: «D' aquí no passarás?»... ¡Impossible!.. Tractantse de la ciencia, no la pronuncihí may aquesta paraula, perque es una insensatés, una verdadera heretgia.

—Peró...

—No hi ha però que hi valgui... ¡Ahónt s' ha vist!... ¡Duptar del progrés!.. ¡Volguer posar trabas á la seva marxa triunfall!.. —

Tant pel respecte degut al superior gerárquich com per no saber qué respondre, en Martínez callava, y continuava fent cadascú la seva feyna.

Pero al cap d' un' hora ó de dugas, ó á tot estirar l' endemá, 'l jefe tornava á las andadas.

—¡Ah, Martínez!.. El día en que 's trobi 'l teléfono sense fils!..

Y comensava altra vegada l' eterna polémica.

—¿Vosté creu que 's trobará?

—¡Quín dupte té! ¿Y vosté no?

QÜESTIÓ DE MIDAS

—No puch desempenyarla jo l' arcaldía. Es petita aquesta vara per mí.

—Si no s'hagués d'ofendre, m'atreviria á dirli que nó senyor.

—Pero ¿per qué?.. Sembla mentida que un home que, com vosté, coneix el portentós desarrollo alcansat per la ciencia moderna y las conquistas que en poch tempe porta fetas, formuli negacions tan vulgars y rutinarias!..

—Permetim...

—¿Qué li haig de permetre? ¿Que segueixi tancant els ulls á las evidencias de la realitat?... Aquí té 'l telégrafo. Si vuyt ó deu anys enrera li haguessin parlat á vosté del telégrafo sense fils ¿qué hauria dit? Y no obstant, ja ho veu: no es una fantasia ni una ilusió telegráfica, com diu vosté, sino un fet real y positiu. En Marconi ha trobat el sistema, y á horas d'ara, apenas descubert, vegi ja 'l número d'estacions que valentse d'aquest procediment funcionan.

—¿Qué n'hi ha de diferencia entre 'l telégrafo y 'l teléfono!

—Ho sembla que n'hi hagi, pero per la ciencia del sigle xx no n'hi ha cap. La electricitat es omnipotent.

DON GUILLÉM, EL DIMISSIONARI

«L'arcalde ha reiterat la prohibició de fumar dintre dels tranvias.»

—Senyor Boladeres, miri qué trepitja!
—Un arcalde de real ordre pot fer lo que li dongui la real gana.

PREPARANTSE

—Pel que pogués succehir, convé tenir á punt la vara...

—Celebraria molt que vosté ho endavinés.
—Ho endavinaré, no ho dupti, ho endavinaré...
¡Ah! ¡Quina alegria la meva 'l dia que jo senti dir: Ja está!.. ¡Tenim el teléfono sense fils!
—Sobre tot ¿eh? si la cosa 's trobés á Espanya...
—Si 's troba á Espanya... prenguin nota, sigui qui sigui 'l que 'm porti la noticia, li regalo cent duros.

—¿De veras?
—Vosté pórtimela, y ja veurá qué aviat se 'ls veu á la má. Bastará que vingui y 'm digui: Tenim el teléfono sense fils.—

Una tarde, el jefe havia sortit per un assumpto urgent y en Martinez, com de costum en aquests cassos, desempnyava interinament las sevas funcions en la central telefónica.

Res havia succehit en tot el día que alterés la normalitat del servey, quan per allá á las quatre el cel se posá extremadament núvol y 's dibuixaren els preludis d' una próxima y formidable tempestat.

Interrompent l'estudi que del aspecte del firmament feya 'l digne secretari, aparegué á la porta del seu despaig un ordenansa que, de bonas á primeras, va llargarli el desagradable missatge:

—Senyor Martínez, hi ha novedat.
—¿Qué succeheix?
—La línea no funciona.
—Será que la tamborinada haurá descarregat per aquí amunt.
—L'oficial també ho creya aixís y á la tempestat atribuhía l' interrupció;

CARTA DE FORA

A UN AMICH

.....«Vina, noy, vina, que passarás aquí uns días deliciosos... Tot això està rodejat d' unas ayguas magníficas...»

pero ara, per certs símptomes que observa, suposa que la causa deu ser un'altra, completament independent de l'atmosfera.

—¿Quina?

—De moment, diu que no se l'explica, pero de que en la línia hi passa alguna cosa rara, d'això creu estar segur.—

Penetrat de l'importància del conflicte, en Martínez va corre a la sala d'aparatos, y comensaren els experiments y probaturas.

Establiren comunicació ab la primera estació, ab la segona, ab la tercera... Fins a Lleyda tot estava corrent. «Tot marca ab regularitat,» contestaven invariablement els encarregats de la Companyia. Pero de Lleyda la comunicació no passava.

—¿Qué succeheix?—preguntavan a l'estació que seguia més enllà.

Silenci complert.

—¿Qué succeheix?—tornava a preguntar desde aquí.

El mateix silenci.

Afortunadament, després d'un hora d'inútils tentativas, un despaig enviat per l'estació de Lleyda va explicar el misteri que a la central no comprenían.

El parte deya textualment:

«Impossible restablir la comunicació. Desde Lley-

da cap enllà, han sigut robats els fils en una extensió d'una pila de kilòmetres.»

En aquell precís instant el jefe ausent entrava en l'oficina.

—¡Els cent duros!—va dirli en Martínez, ribent y parant la mà.—¡La seva profecia s'ha complert!

—¿Qué hi ha?

—Lo que vosté havia pronosticat. ¡Tenim el telé-
fono sense fils!

A. MARCH

Á UNA BELLESA

¿Que 'ls homes son atrevits?...
¿Que tenen poca vergonya?...
¿Que no pots surti al carrer,
ab tot y no anar may sola,
sense que pe 'l teu entorn
un estol de pocas soltas
se 't mirin com uns babaus
ó 't diguin nena bufona,
hermosa més que las flors,
àngel fugit de la gloria?
¿Cóm vols que restin parats
els milers d' ulls y de bocas
dels homes que tenen gust
que per la terra rodolan

al veure tos petits peus,
 ab las sabatetas rossas,
 que sembla 's van disputant
 l'honor d'arribar més prompte
 allà hont tu tens destinat
 alegrar ab ta persona?
 ¿Cóm vols que restin parats,
 repeteixo, nena hermosa,
 al veure tos ulls de cel,
 ta cintureta rodona,
 ta cabellera d'or fi,
 ton nasset de neu y rosa,
 els teus llabis de coral,
 tas dents com perlas preciosas,
 com glop de llet blanch ton coll,
 y sobre tot tas galtonas
 ahont s'hi dibuixan dos flors
 que re hi componen las rosas?...

Si vols que no 't diguin res,
 encare que vagis sola,
 aixís com portas vestits
 de seda guarrits ab blondas,
 pórtan un d'indiana fosch
 y unas botinas ab gomias;
 ensenya per sobre teu
 alguns descusits y solfas;
 lo que ara semblan fils d'or
 deixa que sembli una botxa;
 deixa en ton front de marfil
 marcar arrugas ben fondas,
 deixa que en tos ulls de cel
 hi hagi unas ninas confosas;
 deixa que 't cayguin las dents,
 que s'enlletjeixi ta boca,
 que se te'n vagi 'l color
 de las flors de las galtonas,
 y en fi, deixa mustigar
 de tú las bellas totas.
 Y quan havis ben cambiat
 per lletja lo qu'ets d'hermosa,
 que aixó te de succehir
 porque 'l temps tot ho transforma,
 ja podrás surtir á passeig
 per tot arreu y á tot hora,
 que no hi haurá cap beneyt
 que tingui la poca solta
 de venirte á marejar
 dihente nena bufona,
 ni hermosa més que las flors,
 ni ángel fugit de la gloria.
 Sinó... d'aquí setanta anys
 me'n sabrás doná resposta.
 ¿Qué 't sembla que tiro larch?...
 Donchs... ¡es ben curta l'estona!

PERE LLAVERIA Y ESTIVILL

EN EL SAFREIG

—Escoltéu, Badó ¿quí hi rentava fa poch en aquest puesto?

—Aquella noya de cal metje, la María.

—Bé, sí, vamos, per tot te deixo; la María havia de ser. ¡Sembla mentida que una mossota que té tants bons quatre quartos, siga tan carronya! ¡Y aixó qu'está en una casa de senyors!

—Bé, senyors... senyors...

—Sí, ja tens rahó, ja. 'S veu que ja hi están habituats á menjar *brossas* en el platillo. Avants d'aquesta María, tenían una *aturra* qu'era l'essencia de la bruticia. Y més faba que ni feta expressa.

—Sí, explicamho, encare 'm recordo del primer día que van llogarla. Era 'l dematí y tinch present que la van enviar á rentar un covenet de roba. Ella que vé aquí sense sabó ni picador, enfonza la roba á l'aygua, la treu y *xip xap, xip xap*, ja estém llestos... ¡natural! li varen fer tornar á fer ab el sabó y 'l picador. Després de dinar li varen manar que rentés els plats. Ella que ab l'exemple del dematí ¿quina te'n fa? Se dirigeix á l'ayguera, agafa 'l sabó y 'l picador y *patim patim, patim patim*, en menos de un Ave-Maria no va deixar un plat sancet á l'ayguera.

—¿De debó?

—Tal com li conto; l'endemá era diumenje y perque la senyora no la va deixar sortir, ella que després de dinar se fa 'l farcellet y ab l'excusa d'anar á comprar terra d'escudellas per fregar-se las arrecadas, va desaparèixer junt ab un duro en pessa que la senyora li havia donat per la terra.

—Sí que se la va ben rifar. ¿Y aquella altra que van tenir avants de l'aragonesa?... crech qu'era valenciana.

—¡Quin'altra *poti poti!* ¿Que no sabs per qué la varen treure á n'aquesta?...

—Que sé jo.

—Sembla que cada mitj día, quan els senyors dinavan, ella tenía la costum de pentinar-se. Un día á mitj esclari-se 'l senyoret la va cridar ab el timbre. Ella que sorpresa y atrafegada, ab la cabellera penjant y l'escarpidor á la boca, va presentarse al menjador ab la plata del entrant á las mans. ¡Hi va haver un desgabell qu'hasta 'n van heure esment els de la Creu roja.

—Jo no sé com hi ha amos que 'l llogan aquest servey; pero ja ho diu 'l ditxo: *Dime cuan quien vas, encetra...* ¡Me sembla que la senyora... també...

—¡Quin'altra *bé de Deu!* De flors en el sombrero may 'n hi faltan, pero de garrons als baixos... tampoch; quan no s'estalona la ferma 's trepitja 'l refajo. L'hivern passat la vaig trobar á casa 'l bacallaner que 's feya pesar mitja tersa de bacallá, y sense embolicar ni res se 'l va entaxonar dintre del mangoito.

—Uix... ¡mitja tersa!

—Y encare se'n va fer regalar dos ó tres retallets pel gat, unas quantas fullas de júlivert y una cabeceta d'allis.

—Ja ho crech, ja, perque si fama hi val... la teca no va gayre bé.

—Y per aixó may tenen cap minyona de figura.

—Que han de tenir ¡pobretas! si quan veuen aquellas caceroladas de talls que sobran de l'un ápat al altre, 'ls hi falta temps per escaparse.

—Pues jo en una casa aixís...

—¡Deu te fassi bona! procura no trovarthi. Tens d'entendre que parlo per experiencia. Anys enrera servia á uns *melitarts*, que una vegada pagat el lloguer del pis y 'l compte de la modista de la senyora 'ls quedavan tres pessetas escassas per la teca y demés gastets; ja pots suposar si la ballavam prima. Al colmado, al forn y á la taberna días há que 'm cridavan ab molt *interés* el ¡quien vive! Jo ja no sabia que contestarlos. En aixó 's ensopegá á venir el sant del amo y á la vigilia van dirme que tindriam tres convidats y qu'era precís que tragués el brillo. Ja 'l vaig treure, ja. Ab un conillet de set rals els vaig fer un arrós que may més he pogut repetir, per no disposar de lo que tenía aquell día. Després els vaig presentar un entrant de cunill ab sanfaina que deixá á tothom satisfet. En aquell ápat consumirem las set ampollas de vi que teniam per passar el resto de la senmana. L'amo que hi va pescar una mona del tamanyo de un orangutan, de totes passadas va volguer que 'm penjés al pit una creu de liquen—qu'ell havia guanyat á Falipinas—en premi de lo bé que m'havia portat á la cuyna. La senyora no se sabia avenir de que ab un conillet de set rals hi hagués tanta teca.

Lo bó va ser una vegada despedits els convidats. Recullits els ossets y demés deixas dels plats... no 't veig á la senyora tota atrafegada buscant d'aquí y d'allá, de la cuyna á la galeria y del menjador á la sala, ab el plat de las deixas á la mà?...

—Ay, ay—vaig preguntarli—¿qué busca, senyoreta?

—El gatet—va contestarme—¡no 'n hi farà poca de festa ab aquest plat la marruixa!...

Tot fou inútil, el gatet no 's veig may més en part del mon. La senyora va arribá á sospitar fins dels convidats. ¡Pobra senyora! no anava del tot descaminada.

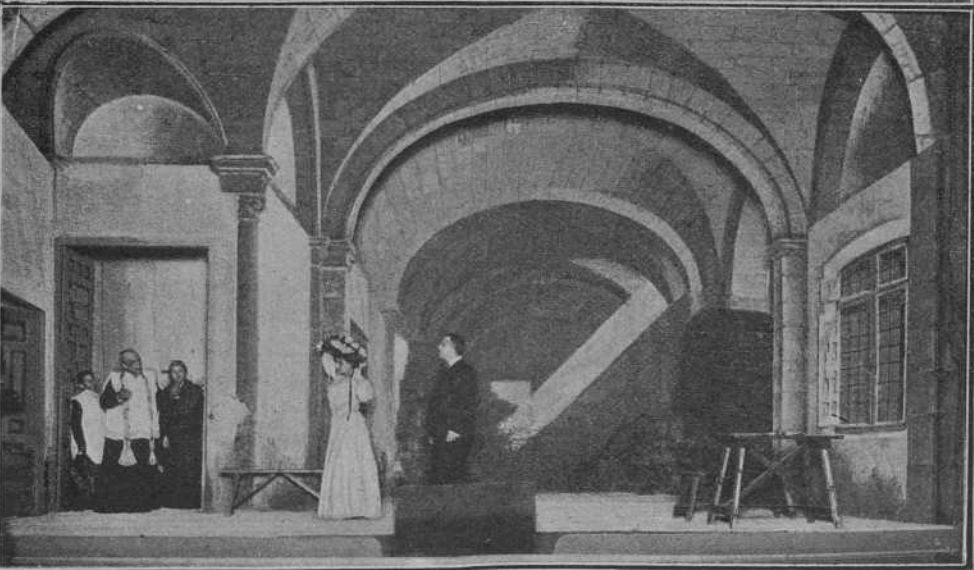
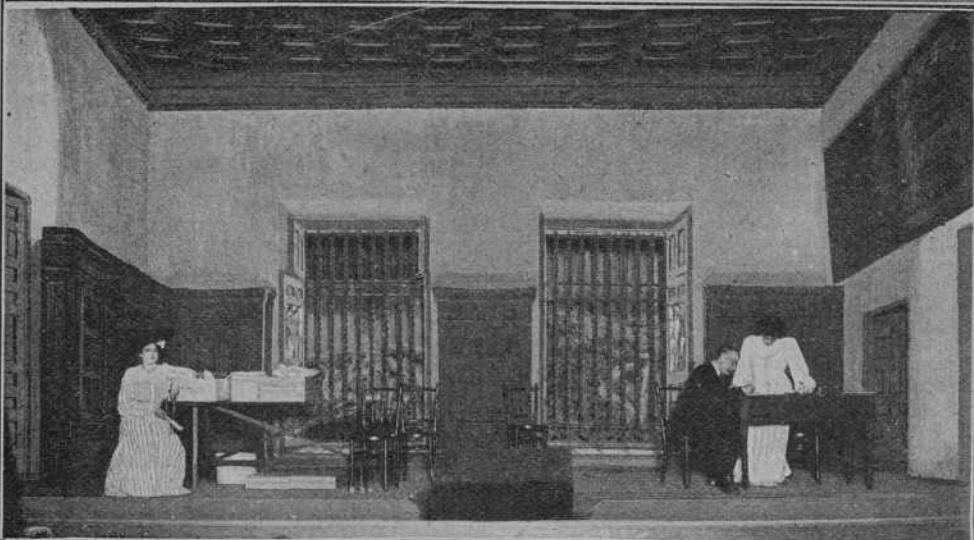
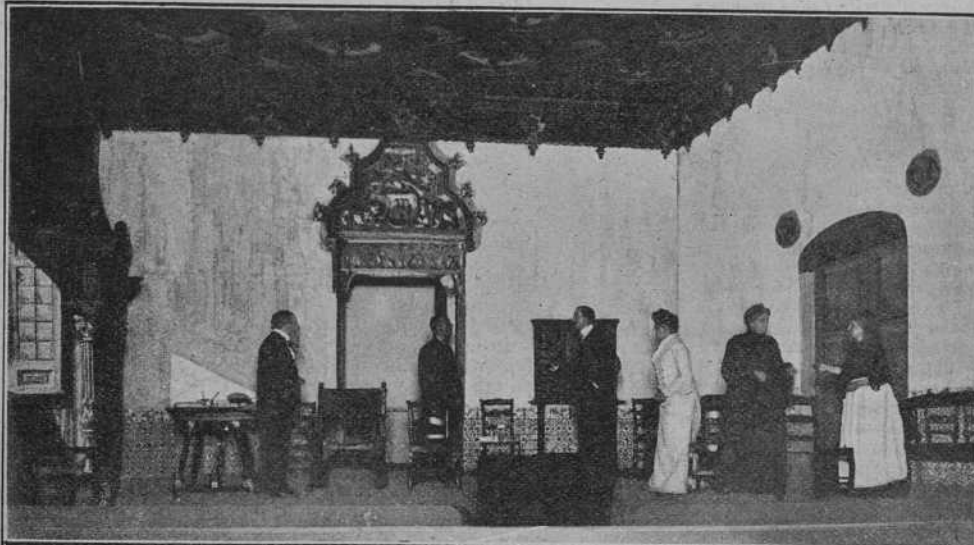
D'aquell día ensá, cada vegada que veig un conill escorxat ¡sento uns *marramaus* á la concienca!

JOSEPH ROSELLÓ

TEATROS

ELDORADO

De la obra *Mariucha*, comedia en cinch actes de don B. Pérez Galdós, darrerament estrenada en aquest tea-

MARIUCHA, comedia en 5 actes, de B. PÉREZ GALDÓS, estrenada al «Eldorado» el día 16 del corrent

Actes primer, tercer y quint.

Actes segon y quart.

(Insts. MERLETTI, obtingudas de nit.)

tro, ne parlém ab la extensió deguda en la *Crónica* del present número; per aixó 'ns escusém de donar compte en aquesta secció del éxit obtingut y de la interpretació, que va donarli la companyia Guerrero-Mendoza.

TÍVOLI

La devoción de la Cruz es, sens disputa, l'obra mes seria y consistent, de quantas ab destino al teatro porta escrites el mestre Morera.

Pero encare no ha trobat lo que necessita un músich pera lluhirse ab plena espontaneitat: un llibre apropiat.

Aquest hi es, sens dupte, en el famós drama de Calderón, llegenda piadosa, plena d'aventuras romancescas, de superstició religiosa, y de maravellas, tot lo qual ofereix temas variats a la fecundia de un compositor. Pero era precis referlo de cap y de nou; era necessari condensarlo en un' acció sobria, y dotada de la major unitat possible.

Y tal com li ha sigut oferta es una successió de quadros deslligats y escenas variadas, que obligan al músich a anar de una cosa a l'altra, a salta, a glops, sense permétreli expansionarse en el desarrollo dels temas musicals, qu' es un dels secrets del art líric.

Aquesta circumstancia, algun tant propicia, al temperament nerviós de 'n Morera, ceix en detriment del efecte general de l'obra.

Y aixó qu' en ella hi ha fragments de un valor extraordinari. La música té un marcat sabor popular, de genuí caràcter espanyol, y está tractada ab un extraordinari coneixement de las veus y sobre tot dels recursos de l'orquestra. Pochs compositors espa-

nyols dels que avuy cultivan el teatro arriban a l'altura de 'n Morera.

Trossos descriptius molt ben endevinats; un duo amorós de molta empena, y cap al final unas escenas de poderós efecte dramátich avaloran el treball del eminent compositor catalá, que 's distingeix per la seva fibra, per la seva brahó, mes que pel seu sentiment y la delicadesa.

El públich va saludarlo ab sos aplausos, tributantli carinyosas ovacions, al final de tots els actes.

L'execució molt superior a lo qu' era d' esperar de uns artistes, qu' en son treball ordinari, no están acostumats a obras de tanta empena.

Tots ells foren justament aplaudits.

NOVEDATS

No li costá gayre al públich entrar en las escabrosas situacions de *Nouveau jeu*, comedia en set quadros, de Lavedan, un dels autors més en boga, del género vaudevillesch. El diálech es plé d'elegancia y de mala intenció, y las escenas ingeniosas a tot serho, abundanthi 'l desenfado, la gracia y la picardia, van estalonantse ab successió rápida. La ironia y la sátira més refinadas se destacan continuament en el transcurs de l'obra que, interpretada admirablement per la Mariani y els seus, va delitar de debó a la concurrencia.

El darrer dissapte se celebrá 'l benefici de la senyora Mariani. La eminent actriu rebé tota la nit mostrats del mes gran entusiasme y de la mes alta admiració... además de las indispensables canastillas de flors ab las que hauria pogut posar taula a la Rambla, tal era l'abundancia que 'n lluhia.

La obra escullida per dita funció era la bonica comedia dramática de Meilhac y Halevy *Frou-Frou*, una de las que permeten a las artistas de mérit desarrollar el seu talent en una gradació difícilissima de intensitat de sentiments. La Mariani com en totas las cosas que fa, 'n sortí més que ayrosa. La nit del dissapte va ser per ella una nit de merescut triomf.

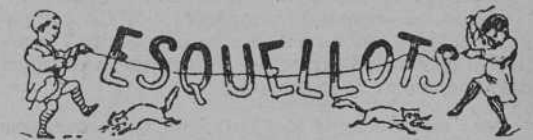
NOU RETIRO

Aquest es el teatro de moda. Aquí s' hi donan els espectacles sensacionals del dial... Tangos eléctricos, dansas del ventre, *zamacuecas* al natural, espasmes al ayre lliure, etc., etc. Tot groixut, tot sapat, tot mascle... Mes ben dit tot femella.

* Els concursos de balls lúbrichs, en els que hi prenen part la Violeta, la Gardenia, la Chelito y la Belén han cridat una gran gentada que, a pesar de que hi acudeix numerosa y ab afició, no se sab avenir qu' en un teatro d'estiu s' hi donguin espectacles tan *frigorífichs* com aquestos.

Cadiras al ayre lliure y tangos eléctricos?... ¡Una de fresca y una de calenta!

N. N. N.

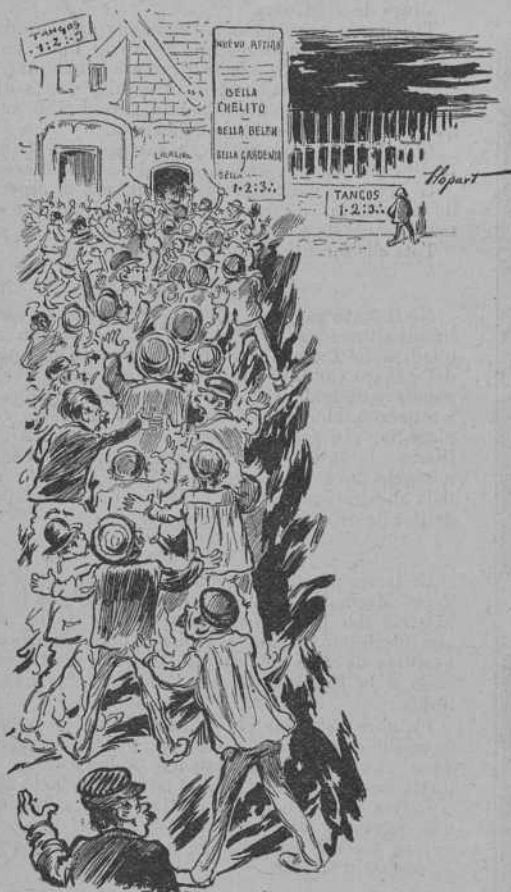

Ja fá temps qu' en la Comissió de Foment del Ajuntament barceloní, s' agita l'idea de dividir en dos la Rambla del Mitj, obrint al efecte un pas pera 'ls carruatjes, desde 'l carrer de la Unió al de Fernando.

Algúns anys enrera ja s' havia tractat d' obrirlo; pero 'l projecte no prosperava, porque l' intent de partir la Rambla del Mitj semblava un atentat a la tradició.

Pero avuy ha anat en augment de tal manera la circulació rodada, qu' es ja de absoluta necessitat realisar-lo.

L' ESPECTACLE DE MODA

—¿A qué vé aquest gran fandango?
 ¿Per qué 'l públich s' atropella?
 —Perque aquí s' hi balla 'l tango
 y avuy debuta una bella.

Per lo tant L' ESQUELLA vota en pro... de acort ab els cotxes de *La Catalana*, que per entrar al carrer de Fernando, han de anarse'n á passar per davant del Principal, com si aquest rodeig sigués una dressera en aquesta ciutat de la rapidés.

En una botiga:

Un comprador dona un duro.

La botiguera tornantli:—Es sevillá, confitisse'l.

—Está bé—respón el comprador.—Aixís que pugui l' enviaré á n' en Villaverde, perque me 'l saneji. ¿No ha sentit á dir qu' en Villaverde es partidari del sanejament de la moneda?

Per l' aqüeducte de Moncada, que vá comensarse á construir quinze anys enrera, podrá tardar molt temps á passarhi l' aygua, pero lo qu' es las pesetas hi passen qu' es un gust.

Avuy importa més de deu vegadas del seu cost pressupostat, y encare dista un bon xich de haver arribat á terme.

Aixó sí, tot sovint s' ensolcia... lo qual no deixa de ser una viva imatge de l' administració municipal, que també se 'n vá tota en *desprendiments*.

Una ensolciada ocorreguda temps enrera hauria costat no més que 2,500 pesetas.

Donchs bé: se 'n van gastar 30,000 no més que ab fusta pera contenir la terra; y avuy se 'n necessitan 100,000 per desescombrar la galería.

La Companyía de Dos Rius, se banya ab la seva aygua y aixó que no es de rosas, al veure tanta torpesa, que li assegura 'l monopoli en el servey d' aygua.

Per lo tant, á més de *Dos-Rius*, hauria de titular se de las *Dos-Riallas*.

Casi tota la fruyta que 's cull á Catalunya se 'n vá cap á Fransa.

Els comissionistas francesos aquest any ho agabellan tot. Fins tractantse de fruyta no deixan res per vert.

Tot lo més que queda aquí es el rebuig; venentse á uns preus que no están sino al alcans de las butxacas ben folradas.

Está vist—deya l' altre día un senyor,—per menjar un préssech, ens haurém de fer francesos.

A lo qual li vá respondre un obrer:

—Potser n' hi hauria prou ab que 'ns fessim republicans.

Y ja no es sols la fruyta lo que se 'n vá d' Espanya.

Ja fá temps qu' emigran totas las obras d' art. La colecció de cerámica del difunt Prat y Rodés, ha tingut la mateixa sort que l' Armería Estruch. Al *hótel Druost* de París vá ser venuda días enrera per quatre quartos.

Ara mateix, están á punt d' emportarse'n tot un edifici: l' hermós pati plateresch de la casa de Infantas de Zaragossa; una joya arquitectónica de gran preu, un verdader modelo en el seu género. Desmontat pedra per pedra, será portat al extranger, ahont no faltará comprador que se 'n gaudeixi.

Y perque vejín la miseria de aquest país: de aquesta preciositat se n' han donadas 6,000 pesetas.

Totas las antiguitats anirán desapareixent, aixís, venudas á preu de drapaire.

Sols una 'n quedará.

¿Saben quína?

El trono de Sant Fernando.

Potser se 'ns tatxará de pesats, pero la culpa no es nostra, sinó dels que, per una tossudería inexplicable, 'ns obligan á tornar altra vegada sobre un assumpto que ja hauria d' estar fora de discussió.

Sembla que 'l senyor arcalde, faltant obertament á la ley, ha donat ordres pera que, en l' interior dels tranvías y sense fes excepció de cap classe, no s' hi deixi fumar.

D' aixó, senyor Boladeres, se 'n diu un abús d' autoritat. Vam recordar en el penúltim número, y repetim avuy, que segóns l' article 472 de las vigents Ordenansas municipals se pot fumar en l' interior dels tranvías quan aquéstos son *oberts*. Y com que avuy ho son molts y l' arbitrariedad del arcalde al donar la referida ordre no pot quedar impune, nosaltres, cumplint l' article 18 de las citadas Ordenansas, que imposa á tots el ciutadans l' obligació de denunciar las infraccions que contra ellas vejín cometre, acusém formalment al Sr. D. Guillem de Boladeres, arcalde primer de Barcelona, d' haver trepitjat la nostra lley local, lley que ell, si té conciencia dels seus debers, deu haver de cumplir primer que ningú.

En virtut d' aixó, y digni lo que digui 'l senyor arcalde, aconsellém als fumadors que, mentres las

Ordenansas municipals no siguin derogadas, se nequin terminantment á acatar una disposició á totes llums capritxosa é ilegal.

Entenguis que al parlar aixís no demaném cap privilegi ni sisquera cap favor: demaném pura y simplement que 's compleixi la llei.

Y esperém que no faltarà un concejal — el senyor Buxó, per exemple, qu' es fumador acreditat, — que fentse eco de las nostras queixas, preguntarà en sessió pública al Sr. Boladeres, si es que la dimissió que ha presentat no li es acceptada, en virtut de quí nas atribucions se permet la llibertat de ficarse á legislar, molestant perque sí, á no pochs barcelonins qu' encare viuhen en la creencia de que el cumpliment de las lleys establertas es obligatori per tothom.

Fins pels arcaldes, per més de real ordre que siguin.

L' Eminentíssim ha anat á passar una temporada á la montsenyenca vila de Palautordera.

Allí, respirant ayres purfísimos, bebent deliciosas ayguas, embaumantse ab gays olors y gosant d' una temperatura excelent, el gran Casañas s' enterava del curs de la tragedia que conmovía al mon católich.

¡Un cardenal que al morir el Papa se 'n va al Montseny! ¡Aixó sí qu' es pendres'ho á la fresca!

Tant ha arribat á apretá la calor aquesta senmana, que no hi ha hagut ciutadá que no hagi perdut la gana. Pro, 'l poble que s' alimenta de miseria, y que s' adona de lo cara y lo dolenta qu' es la vianda á Barcelona, resignat rosega l' ós, y acepta l' estiu com és... No poguent menjar, val més que no li demani 'l còs.

Un epissodi del últim Congrés internacional de Química, celebrat á Berlin.

Se tractava de designar el punt de reunió pel pròxim. Uns congressistas abogavan per Roma, els altres per Londres.

Per reunir-se á Londres se declará un representant austriach, alegant que á Roma no hi ha gran cosa més que admirar que l' hermosura del cel y dels ulls de las donas.

Un representant italiá pren la paraula:

«Poch me importa — diu — que s' esculleixi Roma ó Londres: lo mateix te. Pero 'm crech en el cas de fer observar als senyors austriachs, que l' Italia en materia de progressos científichs, no es inferior á cap país del mon, y que á Roma, además de la hermosura del cel y dels ulls de las donas, hi ha moltes cosas que admirar y apendre. Per lo demés no hi ha qu' extranyarse de la ignorancia dels austriachs, que no coneixen altra Italia que la de 1859, es á dir, l' Italia qu' estava baix la seva opressió.»

Un aplauso general va acullir aquestas paraulas, y Roma, sigué la ciutat escullida pera la celebració del Congrés pròxim.

Aquella es la terra no sols del cel radiant y de l' hermosura dels ulls de las donas: ho es además de las estocadas fins á l' empunyadura.

El tranvía del inglés no s' ha volgut quedar endarrera en aquest moviment de carestía, qu' es la desesperació dels barcelonins.

UN XANXES QUE NO BADA

—En veritat os digo que da gust vichilar aquí...

PESCADOR DE BONA PASTA

—¿Un sabatot? No importa, examinemlo: podria ser que á dintre hi hagués un parell de llagostíns.

PER SANT JAUME

—Aquí teniu els primers melons de la terra!

Y al efecte ha restablert els antics preus en el trajecte de Barcelona á Gracia.

Aixó está en contraposició oberta ab l' estat dels passatjers.

Els passatjers cada dia més magres; quant més magres menos pesan, y pesant menos ¿perqué se 'ls ha de fer pagar un augment per conduhirlos?

Lo que fa l' Anónima será molt inglés; pero no té res de lógich.

Ja ho han vist. A pesar de la seva infalibilitat y del seu carácter de representant de Cristo sobre la terra, Lleó XIII també ha fet el paquet.

Veritat es que noranta tres anys, per infalible que sigui un home, ja son anys.

Sense necessitat de fer l' hipócrita, casi 'ns atreviríam á assegurar que sentim més nosaltres la mort del papa que no pas els seus nebots.

Que diu que heredaran un bon pessich dels 40 milions que 'l pobre presoner del Vaticá, á copia de fer colomias, havia pogut reunir.

Els reorganisadors del Teatro Líric Catalá, convocats á una reunió en la sala gran dels «Quatre Gats», varen trobar-se, al presentars'hi, ab la porta del hostel tancada. En Pere Romeu havia plegat la botiga.

El cas dels lírics fou desagradable, pero 's comprén. El propietari dels putxinel·lis no podia admetre que á casa seva mateix s' hi anés á parlar de ferli una competència artística.

Aixís ho comentavan, de teló en dins, la Criseta y en Titella.

Son molts els vehins de Barcelona que 's queixan del mal servey de la Companyia d' ayguas de Dos-Rius.

Jo, si fos de l' Empresa en lloch de titularme «Aygua de Dos-Rius» me titularia «Aygua d' Un canti», y aixís al menos tindrían disculpa els molts y descarats abusos que li toleran las autoritats.

Si no té aygua ¿per qué s' enreda en vendre'n? Y si 'n té ¿per qué la fa guar tant?

Vajin en compte, senyors accionistas; pensin ab el Zafra de la llegenda, que per no donar aygua, va morir ofegat.

No sé pas lo que ha passat en las últimas oposicions de la Banda Municipal, pero hi ha qui protesta del resultat y no falta qui amenaça de ferm en armar escándol si l' alcalde no las anula.

Crech qu' aquest assumpto de la Banda no 's pot deixar de cap manera de banda, fins que 's posi en clar del tot, si es ó no cert qu' en aquell cos es fa banderia, perque si resulta aixís, fora convenient que d' aquí endavant, en cada un dels seus concerts baratos, per produhir més efecte, anyadis als seus numerosos instruments un de nou: las trampas.

L' insigne Mella, 'l derrotat carlista, per fi ha

tocat el dós de Barcelona. Ell es un home agraहित; no podí olvidar las *simpatias* de que gosava entre nosaltres y... naturalment, no se 'n sabia anar.

Vostés preguntarán: ¿Pero qué hi feya aquí tan de temps?

Jo 'ls ho diré: Sembrava.

Sembrava llevar reaccionaria pera la próxima cullita electoral.

¡Pobret, la pedregada que se li espera!

Entre alguns intelectualistas, congregats alrededor de una taula de café, s' está parlant de l' inteligencia dels animals.

Rebatent l' opinió de la majoria dels contertulians un bohemi de llarchs cabells y barret pegallós, exclama:

—Tot aixó son falornias. Y jo 'n tinch una proba.

—¿Quína proba?

—La següent. Vaig llogar un quarto en una casa de dispesas y lo primer que se 'm va ocorre sigué posar al capsal del llit, un rétol que deya:

«Queda prohibido el acceso á esta cama á los chinchas.» Donchs com si res hagués fet: al día següent n' hi havia mes de 500. ¿Ahont es aquí la inteligencia de aquests animalóns?

¡AL ÚLTIM!

—.....ab la mort del Papa!...
—¿Ja es mort? ¡Ay, gracias á Deu que al últim hem sortit de duptes!

QUÉNTOS

Un senyor arriba de América al seu poble natal acompanyat de un negrito.

Una nena que no n' havia vist may cap, se li planta al davant y li pregunta:

—Negrito: ¿de qui portas dol?

Un pintamonas á un marxant de quadros:

—¿Quánt me 'n dona de aquest quadro?

—Quatre pelas.

—¿Quatre pelas no més? ¿Qué no sab que la tela sola ja me n' ha costat quatre y mitja?

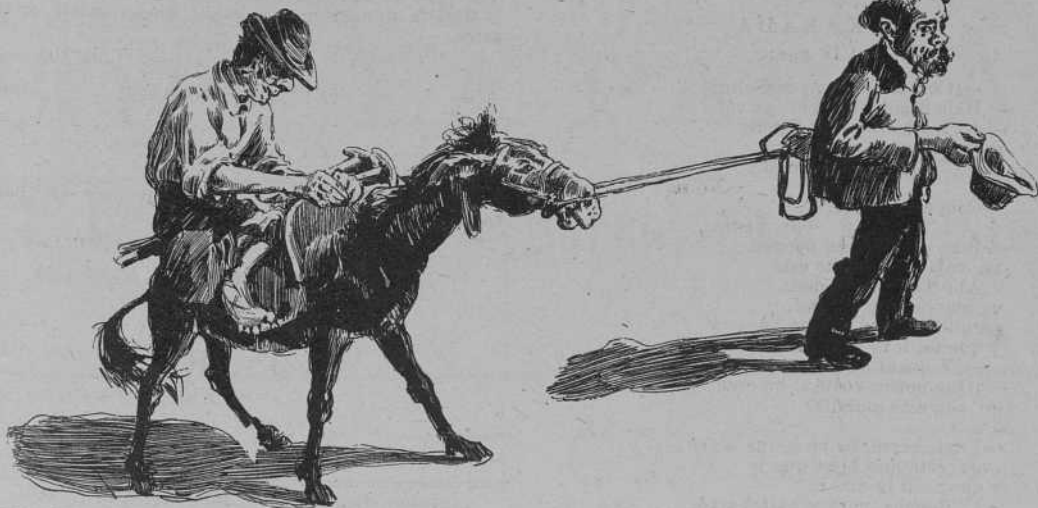
—Podria ser: pero al comprarla vosté sería nova, y no tindria res pintat á sobre.

À LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*A-ni-qui-la-ment.*
- 2.ª ID. 2.ª—*Am-pa-ro.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La canción del naufrago—Enrich Morera.*
- 4.ª COMBINACIÓ MUSICAL.—*ObraD'Ors—SombRErers—Mina—TraFAlgar—BroSOLi—MiLAns—Sicilia.*
- 5.ª CONVERSA.—*Tana—Llenga.*
- 6.ª GEROGLIFICH.—*Per closcas las tortugas.*

EXCURSIONISTAS D' ESTIU

De Caldetas á la Puda,
de la Puda á Sant Hilari,

passejant y demanant
fan el seu itinerari.

LA REIXA

—¿Qué deuen haver fet aquests *manos*, que 'ls han tancat aquí dins?

XARADA

D' ESTIU

—¿Cóm anem, senyor Feliu?
 —Hola Manel, molt bé, ¿y tú?
 —Jo, miri... passant l' estiu
 mes malament que ningú.
 —¿Y aixó, què 't passa?
 —No re.
 —Com s' entén re?
 —Be, veurá,
 si li he dit aixó, es perquè...
 be, vaja, deixem 'ho está.
 Ahí 'l dematí la dona
 va marxar cap á *Total*,
 perquè diu que no está bona
 y que tot li fa molt mal.
 —¿Y quant de temps qu' está així?
 —¿Que potsèr vostè s' ho creu
 qu' ella está malalta?
 —Sí.
 —Fugi, home, be prou que 's veu
 qu' está mes bona que jo
 y que no li fa mal re.
 —¿Y donchs, perquè ha fet aixó?
 —La vritat, no ho se perquè.
 Ah, y segons me *quarta* dir
 aixís que anava á marxá,

al menys á torná á venir
 quatre mesos trigará.

—Com que allá hi ha bona vida
 bons menjars y bon *primera*,
 per venir ta Margarida
 tres passará pas quimera,

ja 's compren; pro jo de tú
 me 'n 'niria aquesta nit
 sense dir res á ningú
 ab el tren cap á Madrit.

Y allí jo m' hi estaria
 fins que del cert sapigués,
 perquè me 'n enteraría
 que cap aquí ella tornés.

—No es mala idea, però
 no puch pas, senyor Feliu
 gastarme un dineral jo
 solsament en un estiu.

Però deixi estar, veurá
 com si á mí *dos* gana 'm dona,
 passo 'l temps sense aná allá
 mes divertit que la dona.

—¿Cóm?

—¿Cóm, diu, Pues fácilmente,
 fent ocupá 'l puesto d' ella
 á la minyona ¿m' entén?
 qu' es molt amable y molt bella.

A. RIBAS LL.

ANAGRAMA

Ab tant *total* corria
 que m' he vist precisat
 á descansar tres voltas
 iquin modo de *total*!

J. COSTA POMÉS

INTRÍNGULIS

Buscá un nom d' home, de manera que
 trayentli de la dreta una lletra cada vegada
 resulti: 1 Nom de dona.—2 Ofici.—3 Ele-
 ment.—4 Part del cos.—5 Consonament.

ANTONET DE REUS

TRENCA-CLOSCAS

ADELA P. ROCA

Formar ab aquestas lletres degudament combinadas,
 el títol de un modern y aplaudit drama catalá, en tres
 actes.

T. RUSCA

TERS DE SÍLABAS

.....

Primera ratlla; edifici.—2.ª nom de dona.—3.ª poble
 catalá.

E. TELA MULLA

GEROGLÍFICH

2
 I , R
 :

MÁXIMO ELECTRA

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
 Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ACABA DE PUBLICARSE

Comedia en cinco actos de
BENITO PEREZ GALDÓS

MARIUCHA

Un tomo en 8.º, Ptas. 2

CLAUDINA EN LA ESCUELA

CLAUDINA EN PARIS

CLAUDINA EN SU CASA

Novelas de WILLY

Cada tomo, Ptas. 3'50

La escultura antigua y moderna

POR ELÍAS TORMO Y MONZO

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

H. DE BALZAC

La casa Nucingen

Un tomo en 8.º, Ptas. 1

LEY DE CAZA

Y SU

REGLAMENTO

de 3 de Julio de 1903

Con notas aclaratorias y formularios para su más fácil interpretación.

Ptas. 0'75

FELIPE PEDRELL

LA

CELESTINA

Tragi-comedia lírica

Ptas. 1

EMILIO BOBADILLA

(FRAY CANDIL)

Á

FUEGO LENTO

Un tomo en 8.º

Ptas. 3

C. GUMÁ

SOTA LA PARRA

Un tomet en octau, Ptas. 0'50

EL CABO PEREZ | **Barcelona á la vista**

Memorias de un militar... de tropa

POR F. DE P. CAMINO

Un tomo en 8.º, Ptas. 2

ÁLBUM CON 192 VISTAS

DE LA CAPITAL Y SUS ALREDEDORES

Ptas. 8

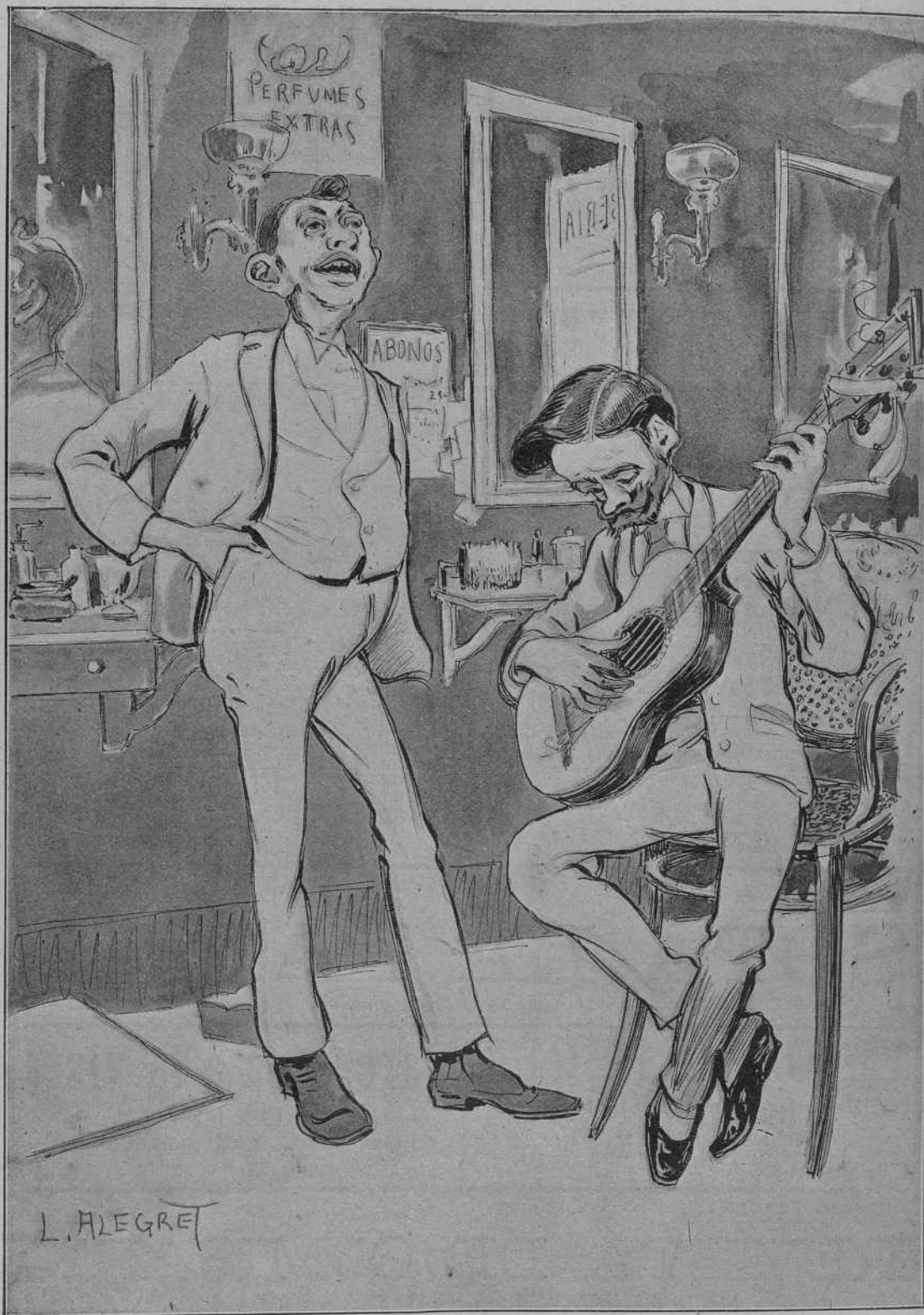
RICARDO FRADERA

REVISTA DE COMISARIO

ÁLBUM DE CARICATURAS MILITARES — Ptas. 1'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibranses del Giro Mútuó ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat Als corresponsals se 'ls otorgan rebuixas.

CANTAR DE BARBER

L. ALEGRET

—Canta, *compañero*, canta,
que l' ofici se 'n va al cel:

els minyóns d' aquesta terra
ja no 's deixan pendre 'l pel.